

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	4Cdo/84/2024
Identifikačné číslo spisu:	4116208820
Dátum vydania rozhodnutia:	29.10.2025
Meno a priezvisko:	JUDr. Mario Dubaň
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2025:4116208820.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne Z. T., narodenej XX. F. XXXX, M. R. XXX, zastúpenej spoločnosťou Jakub Polák, ADVOKÁTSKA KANCELÁRIA s. r. o., Nitra, Mostná 2937/56, IČO: 55860753, proti žalovanej obchodnej spoločnosti 1/ Prima banka Slovensko, a.s., Žilina, Hodžova 11, IČO: 31575951, zastúpenej advokátskou kanceláriou SEDLAČKO & PARTNERS, s.r.o., Bratislava, Štefánikova 8, IČO: 36853186 a žalovanému 3/ T. T., narodenému XX. B. XXXX, N., N. XX/XXX, o určenie neexistencie záložného práva, vedenom na Okresnom súde Nitra pod sp. zn. 15C/171/2016, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Nitre z 23. novembra 2023 sp. zn. 7Co/98/2022, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žalovanej 1/ priznáva náhradu trov dovolacieho konania voči žalobkyni v plnom rozsahu.

Žalovanému 3/ nepriznáva nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Nitra (ďalej aj „súd prvej inštancie“ alebo „prvoinštančný súd“) v poradí druhým rozsudkom z 20. júna 2022 č. k. 15C/171/2016-422 zamietol žalobu, žalovanej 1/ priznal voči žalobkyni nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 % a žalovanému 3/ nárok na náhradu trov konania nepriznal. Uznesením pripustil zmenu žaloby, na základe ktorej sa žalobkyňa popri určení, že záložné právo v prospech žalovanej 1/ k parcele č. XXX/X v k. ú. M. neexistuje, domáhala aj určenia, že je výlučnou vlastníčkou tejto parcely. Obe uplatnené žaloby prvoinštančný súd posúdil ako určovacie žaloby podľa § 137 písm. c) zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“), pričom preskúmal otázku existencie naliehavého právneho záujmu. V časti týkajúcej sa určenia vlastníctva uzavrel, že žalobkyňa nemá na takomto určení naliehavý právny záujem. Poukázal na to, že je zapísaná v katastri ako výlučná vlastníčka predmetnej parcely, táto skutočnosť

nebola nikým spochybnená a žaloba preto neodstraňuje žiadnu neistotu v právnom postavení žalobkyne. Naopak, naliehavý právny záujem zistil pri návrhu na určenie, že záložné právo neexistuje s odôvodnením, že parcela č. XXX/X je zaťažená záložným právom v prospech žalovanej 1/, ktorá sa domáhala jeho realizácie návrhom na dražbu, čo by mohlo viesť k strate vlastníckeho práva žalobkyne.

1.1. Nedôvodnosť žaloby súd prvej inštancie založil na zisteniach vyplynulých z vykonaného dokazovania; žalobkyňa tvrdila, že žalovanému 3/ mala vyčleniť a darovať inú časť pôvodnej parcely, nie časť zodpovedajúcu parcele č. XXX/X. Tieto tvrdenia nepodložila žiadnym dôkazom, naopak, vyzneli účelovo. Skutočnosti o užívaní pozemku nepotvrďovalo ani osadenie plotu žalovaným 3/, ktorý bol vedený v jednej línii so susednými plotmi a nepreukazoval oddelené užívanie inej časti pozemku. Nelogické podľa konajúceho súdu bolo aj tvrdenie žalobkyne, že si predmetný pozemok ponechala len na účel jeho budúceho využitia na rozšírenie prístupovej cesty, keďže v čase výstavby rodinného domu žalovaného 3/ by takto oddelený pozemok neposkytoval priamy prístup k verejnej komunikácii. Prvoinštančný súd vychádzal zo zistení, že žalobkyňa a žalovaný 3/ dali stav užívania nehnuteľností v roku 1993 zakresliť do geometrického plánu č. HT 37/93, ktorý sa stal podkladom notárskej zápisnice o vydržaní zo 17. januára 1994. Skutočnosti nezodpovedajúce tomuto stavu nikto nenamietal až do roku 2014, kedy bol vyhotovený nový geometrický plán. V tomto kontexte poukázal aj na čestné vyhlásenie žalobkyne z roku 2010, z ktorého mal za preukázané, že mala vedomosť o úverovej zmluve uzavretej jej synom (žalovaným 3/) a o zriadení záložného práva. Navyše v darovacej zmluve z roku 2014 sama prevzala parcelu č. XXX/X s ťarchou záložného práva.

1.2. Súd prvej inštancie sa nezaoberal skúmaním náležitostí notárskej zápisnice o vydržaní, ktorú skutočnosť osobitne zdôraznil, hoci aj na jej nedostatky žalobkyňa poukazovala. Rovnako neposudzoval platnosť zmluvy o spotrebnom úvere a záložnej zmluvy, pretože nároky zo zmluvy o úvere boli právoplatne priznané v inom konaní a v súčasnosti je už vedené exekučné konanie. Bolo by v rozpore s princípom právnej istoty, keby v tomto konaní vyhodnotil zmluvu o úvere ako neplatnú. Navyše, ako skonštatoval, neplatnosť nezistil, a aj keby niektoré ustanovenia boli neplatné, zriadenia záložného práva by sa to nedotklo. Súd prvej inštancie považoval podanie žaloby za premyslený postup smerujúci k mareniu výkonu záložného práva. Ochranu priznal dobromyseľnému právnenému predchodcovi žalovanej 1/, ktorý sa dôvodne spoliehal na údaje katastra. Pri posudzovaní konfliktu medzi zásadou nemo plus iuris a princípom ochrany dobromyseľného nadobúdateľa vychádzal z judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky (nálezy sp. zn. I. ÚS 549/2015 a I. ÚS 460/2017), ktoré akcentujú, že vyššie riziko má znášať nedbalý vlastník než nadobúdateľ v dobrej viere. Aj z tohto dôvodu žalobu zamietol. O nároku na náhradu trov konania rozhodol podľa § 255 ods. 1 a § 262 ods. 1, 2 CSP.

2. Krajský súd v Nitre (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie žalobkyne rozsudkom z 23. novembra 2023 sp. zn. 7Co/98/2022 rozhodnutie súdu prvej inštancie v celom rozsahu potvrdil, žalovanej 1/ priznal voči žalobkyni nárok na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 % a žalovanému 3/ voči žalobkyni nárok na náhradu trov odvolacieho konania nepriznal. V odôvodnení aproboval postup súdu prvej inštancie, ktorý vykonal dostatočné dokazovanie, dôkazy správne vyhodnotil a vec po právnej stránke správne posúdil. Závery prvoinštančného súdu majú oporu vo vykonanom dokazovaní, rozsudok bol podrobne a dostatočne odôvodnený po skutkovej aj právnej stránke. Odvolací súd sa s týmto odôvodnením v celom rozsahu stotožnil a na správnosť dôvodov podľa § 387 ods. 2 CSP poukázal bez toho, aby ich opakoval.

2.1. Námietku žalobkyne o absencii prieskumu náležitostí notárskej zápisnice o vydržaní zo 17. januára 1994, odvolací súd vyhodnotil ako nedôvodnú. Poukázal na rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 21. decembra 2009 sp. zn. 4MCdo/24/2008 a sp. zn. 1Cdo/185/2017 zo 16. decembra 2019, ktoré riešili otázku neprípustnosti žaloby o určenie neplatnosti osvedčenia o vydržaní. Z týchto rozhodnutí vyplýva, že notárska zápisnica má povahu verejnej listiny a že prípadné formálne nedostatky môžu zakladať disciplinárnu zodpovednosť notára, nie však neplatnosť zápisnice. Nesúhlas žalobkyne s aplikovateľnosťou rozhodnutia sp. zn. 4MCdo/24/2008, ktoré sa týkalo zápisnice z roku 2002, na notársku zápisnicu z roku 1994, odvolací súd neuznal s dôrazom na skutočnosť, že samotné podmienky vydržania neboli predmetom posúdenia; rozhodujúce bolo, že aj formálne nedostatky zápisnice

nespôsobujú jej neplatnosť.

2.2. Odvolací súd sa zaoberal aj obsahovými náležitosťami notárskej zápisnice a v súvislosti s námietkou žalobkyne, že osvedčenie neobsahovalo vyjadrenie obce, odvolací súd poukázal na ustanovenie § 63 zákona č. 323/1992 o notároch a notárskej činnosti (ďalej len „Notársky poriadok“) a § 5 zákona o vydržaní, podľa ktorých sa vyjadrenie obce prikladá k návrhu na vydanie osvedčenia, nie k samotnej zápisnici. Táto príloha preto nie je povinnou súčasťou notárskej zápisnice.

2.3. Žalobkyňa kritizovala postup súdu prvej inštancie, ktorý sa nezaoberal platnosťou zmluvy o spotrebnom úvere; odvolaciu súdu zo spisu vyplynulo, že žalovaná 1/ doručila úverovú zmluvu prvoinštančnému súdu včas a žalobkyňa mala možnosť sa s ňou oboznámiť. A až na pojednávaní konanom 20. júna 2022 prvýkrát namietala jej neplatnosť, hoci ju mala k dispozícii od 20. mája 2022. Následne žalovaná 1/ reagovala predložením rozsudkov Okresného súdu Nitra a Krajského súdu v Nitre, ktorými bol žalovanej 1/ právoplatne priznaný nárok zo zmluvy o úvere. Odvolací súd uzavrel, že súd prvej inštancie nepochybil, keď nepreskúmal platnosť úverovej zmluvy opätovne, pretože tá už bola predmetom právoplatného rozhodnutia. K porušeniu koncentrácie konania nedošlo na strane žalovanej 1/, ale na strane žalobkyne, ktorá námietku neplatnosti uplatnila oneskorene. Súd prvej inštancie sa s jej argumentáciou napriek tomu dostatočne vysporiadal.

2.4. K výhradám nesprávne zisteného skutkového stavu odvolací súd poukázal na odôvodnenie prvoinštančného súdu, s ktorým sa stotožnil. Za účelové považoval aj tvrdenie žalobkyne, že svojmu synovi (žalovanému 3/) nikdy nechcelo odovzdať sporný pozemok o výmere 19 m², keďže geometrický plán i notárska zápisnica z roku 1994 preukazujú opak. Žalobkyňa nepreukázala svoje tvrdenie, že žalovaný 3/ nebol vlastníkom spornej parcely, a preto nemohol na nej zriadiť záložné právo. Na rozdiel od súdu prvej inštancie odvolací súd nepovažoval za potrebné riešiť otázku kolízie medzi princípom nemo plus iuris a ochranou dobromyseľného nadobúdateľa, keďže v danom prípade bolo nesporne preukázané, že žalovaný 3/ bol vlastníkom spornej nehnuteľnosti v čase uzavretia zmluvy o úvere a záložnej zmluvy. O trovách konania rozhodol podľa § 396 ods. 1 CSP v spojení s § 255 ods. 1 a § 262 ods. 1, 2 CSP.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu podala žalobkyňa (ďalej aj „dovolateľka“) dovolanie, ktoré odôvodnila poukazom na ustanovenia § 420 písm. f) CSP a § 421 ods. 1 písm. a), resp. c) CSP.

3.1. Jej výhrada o nesprávnom právnom posúdení veci sa týkala otázky „skúmania podmienok vydržania notárskej zápisnice o vydržaní a správnej právnej interpretácie ustanovenia § 63 Notárskeho poriadku, na základe ktorej súd nesprávne právne posúdil notársku zápisnicu ako verejnú listinu“. Súd nižších inštancií nesprávne interpretovali závery judikatúry (sp. zn. 1Cdo/185/2017) s tým, že sa nedomáhala určenia neplatnosti notárskej zápisnice zo 17. januára 1994 ako takej, ale domáhala sa určenia neexistencie záložného práva a určenia svojho vlastníckeho práva. Argumentovala tým, že hoci nie je možné žalovať o neplatnosť notárskej zápisnice, súd je v konaní o určenie vlastníckeho práva povinný posúdiť, či boli splnené hmotnoprávne podmienky vydržania, a to ako predbežnú otázku. Dovolateľka mala za to, že sporná notárska zápisnica o vydržaní nespĺňa materiálne a formálne náležitosti vyžadované právnymi predpismi účinnými v čase jej spisania, preto nemá povahu verejnej listiny; zápisnica neobsahuje zákonom obligatórne vyžadované „vyjadrenie obce o okolnostiach dôležitých pre vydanie osvedčenia“ v zmysle § 5 písm. b) zákona o vydržaní, ani sa v jej texte žiadnym spôsobom nespomína, že by bolo takéto vyjadrenie podkladom pre osvedčenie. Táto skutočnosť má za následok, že neboli splnené podmienky na vydržanie vlastníckeho práva žalovaným 3/, ktorý sa nikdy nestal platným vlastníkom spornej nehnuteľnosti (parcely č. XXX/X), v dôsledku čoho všetky jeho následné právne úkony, vrátane zmluvy o zriadení záložného práva v prospech žalovanej 1/, trpia vadou absolútnej neplatnosti.

3.2. Námietku o porušení jej práva na spravodlivý proces dovolateľka postupom súdov nižších inštancií dovolateľka založila na presvedčení, že súdy odmietli preskúmať platnosť zmluvy o spotrebnom úvere; nižšie súdy sa nemali stotožniť s názorom, že zmluva o úvere bola preskúmaná v súdnom konaní

vedenom na Okresnom súde Nitra pod sp. zn. 15Csp/158/2018, pretože žalobkyňa nebola účastníčkou daného konania. V zmysle ustanovenia § 228 ods. 1 CSP o subjektívnej záväznosti súdnych rozhodnutí pre ňu tieto rozhodnutia nie sú záväzné a súd mal v tomto konaní jej námietky samostatne posúdiť. Ďalej zdôraznila, že preskúmanie platnosti úverovej zmluvy malo pre rozhodnutie vo veci samej zásadný význam, lebo v prípade zistenia jej neplatnosti by s ohľadom na akcesorickú povahu záložného práva nemohlo existovať ani záložné právo zriadené na jej zabezpečenie, čo by viedlo k preukázaniu neexistencie záložného práva. Zároveň vytýkala súdom porušenie princípu koncentrácie konania, keďže súd prvej inštancie pripustil vykonanie dôkazu (rozsudkov z iného konania) navrhnutého žalovanou 1/ až na pojednávaní dňa 20. júna 2022, teda po uplynutí súdom stanovenej lehoty na označenie dôkazov. Týmto „prekvapivým“ predložením dôkazov v deň, keď bolo vo veci aj rozhodnuté, jej bola odňatá reálna možnosť sa s nimi oboznámiť, pripraviť si argumentáciu a účinne brániť svoje práva, čím došlo k zvýhodneniu protistrany. Vzhľadom na uvedené dovolateľka žiadala rozhodnutia nižších súdov zrušiť a vec vrátiť súdu prvej inštancie na ďalšie konanie. Zároveň navrhla odložiť vykonateľnosť napadnutého rozsudku.

4. Žalovaná 1/ vo vyjadrení k dovolaniu nesúhlasila s dovolateľkou, ktorá vymedzila dovolacie dôvody zmätočne, keď tú istú otázku označila súčasne ako ustálené riešenie aj ako riešenie rozdielne. K námietkam smerujúcim proti notárskej zápisnici o vydržaní zo 17. januára 1994 žalovaná 1/ poukázala na ustálenú judikatúru dovolacieho súdu (sp. zn. 4MCdo/24/2008, 1Cdo/185/2017), podľa ktorej notárska zápisnica má povahu verejnej listiny a prípadné formálne nedostatky môžu zakladať disciplinárnu zodpovednosť notára, nie však jej neplatnosť. Vydržanie ako originárny nadobúdaci titul nenastáva samotnou zápisnicou, ale zo zákona, preto dovolacie námietky vychádzajú z nesprávneho chápania právnej úpravy. K procesnej námietke porušenia koncentrácie konania žalovaná 1/ uviedla, že zmluvu o spotrebnom úvere súdu doručila ešte v lehote určenej súdom a žalobkyňa ju mala k dispozícii od 20. mája 2022, teda s dostatočným časovým predstihom pred pojednávaním. Napriek tomu žalobkyňa až na pojednávaní konanom 20. júna 2022 prvýkrát namietla jej neplatnosť, čím sama porušila zásadu koncentrácie konania. Akcentovala, že predloženie právoplatných rozsudkov, ktoré potvrdili platnosť zmluvy a priznaný nárok, bol len bezprostrednou reakciou na túto oneskorenú a novú procesnú obranu žalobkyne. Napokon súdy nemali dôvod osobitne skúmať platnosť úverovej zmluvy, keďže tá už bola právoplatne posúdená iným súdom a uznaná za súladnú s právnou úpravou. Žalobkyňa námietku jej neplatnosti (vznesenú až na pojednávaní po šiestich rokoch od podania žaloby) mohla riadne uplatniť a reagovať na predložené rozhodnutia, preto k porušeniu jej práva na spravodlivý proces v konečnom dôsledku nedošlo. Navrhla podané dovolanie odmietnuť.

5. Žalovaný 3/ sa k podanému dovolaniu písomne nevyjadril.

6. Podľa § 444 ods. 1 CSP dovolací súd môže na návrh odložiť vykonateľnosť napadnutého rozhodnutia, ak sú tu dôvody hodné osobitného zreteľa. Podľa § 444 ods. 2 CSP ak nejde o rozhodnutie, ktoré ukladá povinnosť plniť, dovolací súd môže na návrh odložiť jeho právoplatnosť, ak sú tu dôvody hodné osobitného zreteľa; ustanovenie § 230 tým nie je dotknuté.

7. Dovolací súd nezistil splnenie podmienok pre odklad vykonateľnosti dovolaním napadnutého rozhodnutia podľa ustanovenia § 444 ods. 1 CSP a v súlade s ustálenou praxou o tom nevydal samostatné rozhodnutie. Uvedený procesný postup z ústavnoprávneho hľadiska považuje za udržateľný aj Ústavný súd Slovenskej republiky (m. m. IV. ÚS 158/2022, IV. ÚS 442/2022).

8. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie je potrebné odmietnuť.

9. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním.

Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

10. Podľa § 420 písm. f) CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

11. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

12. Podľa § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

13. Dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

14. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f) CSP, je (procesnou) povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní zákonu zodpovedajúcim spôsobom, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a v dovolaní náležite vymedziť dovolací dôvod (§ 420 CSP alebo § 421 CSP v spojení s § 431 ods. 1 CSP a § 432 ods. 1 CSP). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom.

15. Žalobkyňa vyvodzujúc prípustnosť dovolania z ustanovenia § 420 písm. f) CSP namieta porušenie subjektívnej záväznosti rozsudku a nedodržanie zásady koncentrácie konania.

16. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky (I. ÚS 26/94), v ktorom sa uplatnia všetky zásady súdneho rozhodovania v súlade so zákonmi a pri aplikácii ústavných princípov. Pod porušením práva na spravodlivý proces (vo všeobecnosti) treba rozumieť taký postup súdu, ktorým sa účastníkom konania znemožní realizácia tých procesných práv, ktoré im právna úprava priznáva za účelom zabezpečenia spravodlivej ochrany ich práv a právom chránených záujmov.

17. Z práva na spravodlivé súdne konanie vyplýva povinnosť všeobecného súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a dôkaznými návrhmi strán (avšak) s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie vo veci (I. ÚS 46/05). Z uvedeného potom vyplýva, že k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP môže dôjsť aj nepreskúmateľnosťou napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu (porov. I. ÚS 105/06, III. ÚS 330/2013, či 4Cdo/3/2019, 8Cdo/152/2018, bod 26, 5Cdo/57/2019, bod 9, 10) alebo prekvapivosťou rozhodnutia vtedy, keď odvolací súd vydá rozhodnutie, ktoré nebolo možné na základe zisteného skutkového stavu veci predvídať, čím bola účastníkovi odňatá možnosť právne a skutkovo argumentovať vo vzťahu k otázke, ktorá sa s ohľadom na právny názor odvolacieho súdu javila ako významná pre jeho rozhodnutie, či rôznymi závažnými deficitmi v dokazovaní (tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného

hodnotenia dôkazov a pod.).

18. Najvyšší súd vo svojich rozhodnutiach opakovane uviedol, že z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle § 420 písm. f) CSP nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil vady zmätočnosti v zmysle tohto ustanovenia; rozhodujúce je výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo (viď 3Cdo/41/2017, 3Cdo/214/2017, 8Cdo/5/2017, 8Cdo/73/2017). So zreteľom na to pristúpil aj v danom prípade k posúdeniu opodstatnenosti argumentácie dovolateľky, že procesne nesprávnym postupom súdov bolo zasiahnuté do jej práva na spravodlivý proces.

19. K výhrade o porušení subjektívnej záväznosti rozsudku dovolací súd uvádza, že hoci dovolateľka správne cituje ustanovenie § 228 ods. 1 CSP, jeho výklad nemožno absolutizovať. Princípy právnej istoty a hospodárnosti konania bránia tomu, aby tá istá právna otázka - v danom prípade platnosť konkrétnej zmluvy o spotrebnom úvere, ktorá už bola autoritatívne a právoplatne posúdená v inom súdnom konaní, bola opätovne otváraná a podrobovaná novému meritórnemu prieskumu. Účelom princípu subjektívnej záväznosti nie je otvárať priestor na to, aby všeobecné súdy v iných konaniach vydávali protichodné závery o platnosti totožnej zmluvy, ktorá už bola podrobená súdnemu prieskumu a uznaná za súladnú s právnym poriadkom. Takýto postup by bol v priamom rozpore s princípom právnej istoty a s požiadavkou predvídateľnosti súdnych rozhodnutí (mutatis mutandis I. ÚS 236/06, I. ÚS 87/93, PL. ÚS 16/95 a II. ÚS 80/99). Práve z týchto dôvodov súdy nižších inštancií primerane prejavili zdržanlivosť a odmietli opätovne meritórne posudzovať platnosť zmluvy a rešpektovali právne závery obsiahnuté v rozsudkoch Okresného súdu Nitra (sp. zn. 15Csp/158/2018) a Krajského súdu v Nitre (9CoCsp/40/2020). Napriek uvedenému, je ale z odôvodnenia prvoinštančného rozsudku (bod 46.) zrejmé, že súd prvej inštancie sa argumentáciou dovolateľky zaoberal a nezistil nijaký dôvod neplatnosti zmluvy o spotrebnom úvere a súčasne bolo správne aj jeho konštatovanie, že rovnako v prípade, ak by ňou namietané zmluvné ustanovenia boli vyhodnotené ako neplatné neprijateľné zmluvné podmienky, nespôsobilo by to neplatnosť celej zmluvy o úvere. V zmysle zásady deliteľnosti právnych úkonov (§ 41 Občianskeho zákonníka) by sa totiž prípadná neplatnosť nedotkla tej časti zmluvy, ktorá sa týka zriadenia záložného práva. Keďže postup nižších súdov v danom prípade nepredstavoval porušenie § 228 ods. 1 CSP, ale je prejavom rešpektu ku konzistentnosti súdneho rozhodovania a stability právnych vzťahov, dovolací súd v tomto smere vyhodnotil námietku dovolateľky o existencii vady konania v zmysle § 420 písm. f) CSP ako nedôvodnú.

20. K tvrdenému porušeniu zásady koncentrácie konania dovolací súd uvádza, že to bola žalobkyňa, ktorá po výzve súdu prvej inštancie (č. l. 375 spisu), aby strany predložili návrhy na vykonanie dokazovania, sama navrhla vykonať dôkaz zmluvou o spotrebnom úvere č. XXXXXX. Žalovaná 1/ predmetnú zmluvu v určenej lehote predložila a žalobkyňa mala od 20. mája 2022 (č. l. 384 spisu) dostatočný čas na oboznámenie sa s jej obsahom. Námietku jej neplatnosti však vzniesla až na pojednávaní konanom 20. júna 2022, teda po uplynutí kalendárneho mesiaca, hoci pri starostlivom postupe mohla svoje výhrady uplatniť skôr. Takýto procesný postup skôr svedčí o tom, že práve žalobkyňa konala v rozpore s účelom ustanovení o sudcovskej koncentrácii konania (§ 153 CSP), ktoré vyžadujú, aby strany uplatnili prostriedky procesného útoku a obrany včas so zreteľom na rýchlosť a hospodárnosť konania. Predloženie právoplatných rozsudkov žalovanou 1/ na pojednávaní bolo potom logicky zodpovedajúcou reakciou na (novo)nastolenú argumentáciu žalobkyne, bez nároku takýto postup hodnotiť ako obchádzanie koncentračnej zásady. V duchu zásady nemo turpitudinem suam allegans auditur nemožno pripustiť, aby procesná strana zo svojho vlastného oneskoreného a účelového postupu vyvodzovala porušenie svojich práv. Z uvedených dôvodov nedošlo ani k porušeniu práva žalobkyne na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f) CSP.

21. Vzhľadom na vyššie uvedené dovolací súd dospel k záveru, že žalobkyňa neopodstatnene namieta, že nižšie súdy jej nesprávnym procesným postupom znemožnili uskutočňovať jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces [§ 420 písm. f) CSP].

22. Z obsahu dovolania (§ 124 ods. 1 CSP) ďalej vyplýva, že dovolateľka vyvodzuje jeho prípustnosť aj

z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a) CSP, pričom namieta, že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky skúmania podmienok vydržania na podklade notárskej zápisnice o vydržaní a správnej interpretácie ustanovenia § 63 Notárskeho poriadku. Podľa jej názoru odvolací súd nesprávne právne posúdil povahu notárskej zápisnice z 17. januára 1994, keď ju napriek absencii zákonom vyžadovaných náležitostí považoval za verejnú listinu a odmietol skúmať, či boli splnené hmotnoprávne predpoklady vydržania. V tejto súvislosti vychádzala z názorov judikatúry dovolacieho súdu (sp. zn. 1Cdo/185/2017).

23. Právnou otázkou v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) CSP je taká právna otázka, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Takýto odklon predpokladá, že otázka už bola opakovane a konzistentne riešená v rozhodnutiach najvyššieho súdu, a odvolací súd v posudzovanej veci zvolil odlišné riešenie právneho problému pri skutkovo porovnateľnom základe (porovnaj R 83/2018).

24. Ustálená rozhodovacia prax dovolacieho súdu vychádza z toho, že notárska zápisnica o vydržaní má povahu verejnej listiny, ktorá požíva zvýšenú dôkaznú silu o tom, čo je v nej osvedčené. Jej význam spočíva v tom, že osvedčuje, že určité vyhlásenie bolo urobené, kedy a akým spôsobom sa tak stalo, pričom pravdivosť toho, čo sa v nej osvedčuje alebo potvrdzuje, platí dovtedy, kým nie je dokázaný opak (§ 205 CSP). Zápisnica nie je právnym úkonom účastníkov, ale osvedčovacím aktom notára; preto jej prípadné formálne nedostatky môžu zakladať disciplinárnu zodpovednosť notára, nie však neplatnosť zápisnice (m. m. 4MCdo/24/2008, 1Cdo/185/2017).

25. Najvyšší súd v uznesení sp. zn. 1Cdo/185/2017 výslovne uviedol, že žaloba o určenie neplatnosti notárskej zápisnice nie je prípustná, keďže vyhlásenie o právne významnej skutočnosti obsiahnuté v zápisnici nie je právnym úkonom, ale iba záznamom o účastníkovi tvrdených skutočnostiach. Ochranu dotknutej osoby nemožno dosiahnuť cestou určovania neplatnosti zápisnice, ale žalobou o určenie vlastníckeho práva, v rámci ktorej sa podmienky vydržania posudzujú len ako predbežná otázka. Notárska zápisnica si zachováva povahu verejnej listiny aj vtedy, ak niektoré jej formálne náležitosti neboli splnené, pričom následkom môže byť nanajvýš disciplinárna zodpovednosť notára, nie popretie jej povahy verejnej listiny.

26. Podľa názoru dovolacieho súdu nižšie súdy správne identifikovali právny rámec pre posudzovanie notárskej zápisnice o vydržaní a ich postup bol v plnom súlade s vyššie cit. judikatúrou. Plne rešpektujúc závery ustálenej rozhodovacej praxe, dospeli k správne mu záveru, že notárska zápisnica ako verejná listina osvedčujúca právne významnú skutočnosť nie je právnym úkonom. V dôsledku toho nie je prípustná žaloba o určenie jej neplatnosti, a preto logicky a správne konštatovali, že nie sú oprávnené priamo preskúmať formálnu platnosť tohto osvedčovacieho aktu z roku 1994.

27. Napriek nedostatku oprávnenia priamo preskúmať platnosť notárskej zápisnice, však súdy nižších inštancií nerezignovali na posúdenie podstaty sporu. Práve naopak, správne pristúpili k skúmaniu okolností týkajúcich sa právneho stavu spornej nehnuteľnosti a v rámci konania o neexistencii záložného práva vyhodnocovali, či dovolateľka preukázala svoje kľúčové tvrdenie, že žalovaný 3/ nikdy nebol vlastníkom spornej nehnuteľnosti. V tomto procesnom rámci bola však dôkazná situácia zásadne ovplyvnená existenciou notárskej zápisnice ako verejnej listiny (§ 205 CSP), ktorá osvedčovala opak. Tým sa dôkazné bremeno na preukázanie, že skutočnosti osvedčené v zápisnici nie sú pravdivé v plnom rozsahu prenieslo na dovolateľku.

28. Záver súdov nižších inštancií o tom, že dovolateľka dôkazné bremeno na preukázanie svojich tvrdení neunesla, má pevnú oporu vo vykonanom dokazovaní a v komplexnom zhodnotení skutkových okolností, z ktorých vystupuje do popredia predovšetkým dvadsaťročná pasivita dovolateľky a žalovaného 3/, ktorí právny stav založený notárskou zápisnicou z roku 1994 spochybnilí až v čase hroziaceho výkonu záložného práva. Nevierohodnosť skutkovej verzie dovolateľky potvrdzuje nielen jej dôkazná núdza, ale predovšetkým samotný text notárskej zápisnice, ktorý jasne rozlišuje medzi „stavebným pozemkom“ darovaným synovi a „ovocným sadom“, ktorý si ponechala. V príkrom rozpore

s jej súčasnými tvrdeniami stálo napokon aj jej vlastné skoršie konanie, keď v čestnom vyhlásení z roku 2010 potvrdila vedomosť o úvere a následne v roku 2014 prevzala spornú nehnuteľnosť darom aj s ťarchou existujúceho záložného práva.

29. Súdby boli konfrontované nielen s nedostatkom dôkazov na strane dovolateľky, ale s celým reťazcom jej počínania a objektívnych skutočností, ktoré jej žalobe odníмали akúkoľvek materiálnu opodstatnenosť a odhaľovali jej pravý účel. Dovolací súd preto zdôrazňuje, že záver súdov o tom, že konanie dovolateľky napĺňa znaky zneužitia práva v rozpore s dobrými mravmi (§ 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka) má racionálny základ vo výsledkoch vykonaného dokazovania a zodpovedá spravodlivému usporiadaniu veci.

30. Z uvedeného dôvodu sa dovolací súd nestotožňuje s tvrdením dovolateľky o odklone od rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Súdby nižších inštancií postupovali práveže v intenciách ustálenej judikatúry, ktorú správne aplikovali na špecifické skutkové a procesné okolnosti prejednávanej veci. Prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP preto nie je daná.

31. So zreteľom na uvedené dovolací súd dovolanie žalobkyne odmietol podľa § 447 písm. c) CSP ako dovolanie, ktoré smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému dovolanie nie je prípustné.

32. Rozhodnutie o nároku na náhradu trov dovolacieho konania najvyšší súd neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá CSP).

31. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.